

LA VEU D'INCA: UN SETMANARI CATÒLIC I NACIONALISTA PER A UNA CIUTAT EN PROCÉS D'INDUSTRIALITZACIÓ

BARTOMEU CARRIÓ I TRUJILLANO
SANT JORDI, 11 D'ABRIL DE 1994

Inca, capdavantera en el procés industrialitzador a Mallorca, i com una conseqüència més d'això, també ha estat capdavantera en publicacions periòdiques. A més, si analitzam un període relativament curt de la seva història, però prou significatiu com ho és el que va de 1900 a 1936, veim tot d'una que el número de periòdics, setmanaris en la seva majoria, que s'han publicat a la capital de la Mallorca septentrional, supera el d'altres pobles de la part forana de Mallorca.

Entre aquestes dades, hem pogut comprovar que foren aproximadament unes 19 les publicacions inquieres. Mentre que els pobles que segueixen són Sóller amb 10, Manacor amb 9 i Sineu, Felanitx i Lluçmajor amb 6 cadascuna.

No es tracta, en aquesta petita comunicació, d'establir comparances amb altres pobles o ciutats de mallorca. Ni tampoc de fer-ho amb Palma que amb unes 300 publicacions supera àmpliament les, una mica més de 80, de la part forana. Es tracta de fer veure la importància de la premsa inquera en relació de causa-efecte amb el grau de desenvolupament de la indústria i el comerç.

La industrialització crea una nova societat més dinàmica, més oberta i més complicada (document 1 i 3). La població creix (1900: 7579 habitants, 1920: 9439 i 1930: 10392), apareix un teixit associatiu important, l'urbanisme es desenvolupa, la població es divideix en classes. Inca, a més, està envoltada de tota una comarca agrícola amb alguns nuclis també en procés d'industrialització (Alaró per exemple). Inca també és un municipi amb una importància agrícola.

Totes aquestes característiques molt més ben estudiades per altres historiadors s'ajunten i creen la necessitat de l'aparició de la premsa lligada al fenomen d'aparició i desenvolupament del capitalisme.

Hi ha tot un conjunt d'interrelacions que fan que a Inca hi hagi premsa i a més una premsa determinada. Aquestes relacions poden ser estudiades en gran part a través d'aquesta mateixa premsa.

En el cas que ens ocupa, la Veu d'Inca, una publicació setmanal apareguda entre 1915 i 1918, successora d'altres publicacions com es Ca d'Inca, La Bona Causa i Ca-Nostra, i, succeïda per la mateixa Ca-Nostra, fins i tot el nom ja ens diu molta cosa. Analitzem-ho!.

Un títol en català ja vol dir una forta sensibilitat nacionalista. Usar el nom de la veu, ens recorda dos títols de premsa amb una ideologia nacionalista i catòlica i un model a seguir, tot i que a nivell local.

Parlam de la Veu de Catalunya, diari de la lliga regionalista, aleshores partit que havia aconseguit, gràcies a la seva tasca parlamentària encapçalada per Francesc Cambó, fer aprovar una llei de mancomunitats i amb ella la consecució de la unió de les quatre diputacions amb la Mancomunitat de Catalunya, dirigida primer per Enric Prat de la Riba i després per Josep Puig i Cadafalch. Una mancomunitat que continuava la tasca de normalització cultural de la Diputació de Barcelona (recordem només l'Institut d'Estudis Catalans) i lingüística (la unificació de les normes ortogràfiques del català).

I parlam de la Veu de Mallorca, publicació que a imitació de la catalana havia sortit durant uns pocs mesos el 1900 i que tornaria a sortir el 1917 fins al 1919 amb uns homes plenament relacionats amb el fundador i director de la Veu d'Inca, Miquel Duran i Saurina, poeta, periodista, impressor i impulsor d'activitats culturals i socials a Inca com el Cercle d'Obrers Catòlics, Diades de la Llengua Datalana (document 5), el Sindicat Agrícola, la Caixa Rural o l'Orfeó l'Harpa d'Inca. D'associacions d'àmbit més general podem recordar que fou membre actiu de l'associació Nostra Parla, del Centre Regionalista de Guillem Forteza, de l'Associació per la Cultura de Mallorca o del Centre Autonomista a partir de 1930. Aquest darrer, organització aliada amb antics mauristes que formaren el Partit Regionalista de Mallorca plenament coalitzat amb la Lliga Regionalista. En totes aquestes organitzacions hi hagué la gent que s'agrupava entorn dels poetes del noucentisme mallorquí, anomenats membres de l'Escola Mallorquina: Joan Alcover, Mn. Costa i llobera, Miquel Ferrà, Maria-Antònia Salvà, Guillem Colom, entre d'altres. Del filòleg, nacionalista en aquest moment i abans carlí i integrista, mn. Antoni- Maria Alcover (document 4). A més de persones més polititzades com Joan Estelrich (documents 3 i 4), Joan Pons i Marquès, Guillem Forteza, Antoni Quintana, Andreu Ferrer, etc. Parlam d'una gent amb unes idees catòliques, però avançades. Gent profundament religiosa, molt relacionada amb l'Església (capellans alguns), però molt preocupada pels canvis que, inevitablement, produïa el capitalisme, així com pel mal funcionament d'un Estat, el de la Restauració, centralista i corrupte, que, en el cas de Mallorca sobretot, es mantenia gràcies a un conjunt d'influències i clienteles polítiques i econòmiques, el caciquisme, que no la deixava progressar socialment i culturalment.

Miquel Duran i la Veu d'Inca es troben en un moment històric especialment delicat a Europa (la Gran Guerra i la Revolució Russa), a l'Estat Espanyol per les repercussions de tot tipus que hi influïen i per la mala gestió de l'Estat (desenvolupament econòmic primer, crisi de subsistència després i malestar social, juntes de defensa, assemblea de parlamentaris...), i, a Mallorca pel reforçament del republicanisme, l'obrerisme i el nacionalisme així com la crisi produïda per l'aparició de la figura econòmica i política de Joan March (en Verga) que desbancà vells esquemes capitalistes encarnats amb la figura d'Antoni Maura.

El 1914 es produïa a Inca la primera vaga de sabaters. El moviment obrer inquer, tot i un arrelament lent, s'anava implantant. La població aquells anys creixia a un ritme prou accelerat. Es creaven societats esportives, de lleure. Etc. La producció de calçat durant la primera guerra mundial accelerava tot el procés.

L'Església tenia la necessitat de contrarestar el moviment obrer de caràcter revolucionari així com la propaganda liberal segons ella massa permissiva i preocupant per a l'ordre social establert i per a la institució familiar considerada el fonament bàsic de la societat. El catolicisme social (com ha estudiat Pere Fullana, ja des de finals del segle XIX), tenia uns objectius que no eren únicament el d'avortar els intents revolucionaris. També calia donar resposta a la qüestió social, als problemes de la pobresa i el desarrelament que anaven lligats a l'industrialisme.

La Veu d'Inca és un poc de tot això. Què és?

És nacionalisme. Hi ha la defensa de la llengua catalana i la seva normalització (document 5). L'ús normal d'aquesta a les seves pàgines intentant adaptar les noves normes ortogràfiques. La crítica davant imposicions del castellà per tot arreu. La reproducció de poemes, i narracions curtes. La reproducció d'articles de premsa nacionalista catalana. La defensa de l'ideari regionalista de la Lliga Regionalista i del Centre Regionalista. No és únicament nacionalisme possibilista. Es tracta de mallorquinisme, catalanisme i espanyolisme compatibles els uns amb els altres. L'espanyolisme entès, sobretot, des de la crítica a un altre espanyolisme castellà, que imposa un model d'Estat no respectuós amb la diversitat de nacionalitats a Espanya. Espanyolisme plural contrari al centralisme i al caciquisme.

És catolicisme social. Defensa i impuls d'organitzacions obreres catòliques i d'activitats esportives, culturals i religioses. Crítica d'aquells que han deixat l'Església. Defensa de la premsa catòlica (document 6), el que anomenen la bona premsa, enfront de la mala premsa liberal, socialista o anarquista. Però, no només crítica, també hi ha la preocupació que la nova societat capitalista necessita una reforma des del punt de vista cristià.

És preocupació per la guerra que assola Europa i hi ha alguna polèmica al respecte, sense entrar en qüestions de bàndols (document 4), sinó més aviat el desig del seu pròxim final.

És preocupació per Inca (documents 1 i 2), pel seu desenvolupament econòmic, social i cultural. Preocupació pels problemes quotidians. Hi ha el moviment de

població, les festes els cultius, les indústries, les qüestions de subsistències, etc.
L'estructura de la Veu d'Inca solia esser la següent:

- pàgina 1: L'editorial, o algun article llarg sobre temes més o menys d'actualitat o considerats impotants pel director: la festa de l'arbre, el nacionalisme català, la quaresma o festes religioses, la medicina, la premsa catòlica, festes en general, qüestions morals o religioses, la guerra, política i actualitat, urbanisme...Una poesia o una narració curta solia continuar a l'article precedent.
- Pàgina 2: Nous articles llargs de temàtiques semblants i/o reproduccions de premsa. Treballs de caràcter costumista... Refranys.
- Pàgina 3: Notícies de Mallorca, d'altres pobles i d'Inca.
- Pàgina 4: Continuació de notícies d'Inca: mercats, assumptes curts, moviment de població, endevinalles o secció de divertiments, anuncis.

Els lectors del setmanari es trobaven, evidentment, amb gent de l'Església sobretot, clergat (hi ha seminaristes que hi escriuen i capellans), algun funcionari, burgesia, propietaris. Parlam de gent d'ordre i preocupada pels esdeveniments mundials, d'entre ells el de caràcter social. Així i tot, cal tenir present el progressisme que suposava aquesta publicació aleshores a Inca, no absent de la crítica a l'ordre establert, però demanant canvis de caràcter reformista, no revolucionaris evidentment. Miquel Duran intentà, amb aquesta i les altres publicacions que dirigí, com la resta de nacionalistes mallorquins que podríem anomenar de dretes, que sigui aquest tipus de gent que, a l'igual que a Catalunya, adopti les idees nacionalistes.

Pel que fa a la seva difusió, per Inca i alguns pobles de la comarca, no disposem de dades oficials directes. Les estadístiques, fiables a mitges, que tenim són dels anys 1913, 1920 i 1927. En aquestes estadístiques només hi surt Ca-Nostra amb 400 exemplars de difusió al 1913 i 300 el 1927. Es tracta de xifres semblants a la majoria de publicacions de la part forana: el Felanigense de 170 a 400. Lluçmajor o Heraldo de Lluçmajor de 350 a 400, llevant d'Artà 500, etc. Altres publicacions tenen tirades superiors. Com per exemple la Aurora de Manacor amb 1800 el 1913, però amb una zona de difusió més general amb Palma inclosa; o Sóller de 1200 a 2500 exemplars que comptava amb molts de subscriptors a l'estranger per causa de l'emigració sollerica a França principalment.

Per tant, pensam que la difusió havia d'esser de deverç uns 500 exemplars per número com a màxim per a una població d'uns 9000 habitants. Si tenim en compte l'alt nivell d'analfabetisme existent aleshores (el 1900 era d'un 70 per cent a tot Mallorca i el 1930 de poc més del 30 per cent), cal pensar amb una difusió gran. La duració de la publicació conjuntament amb Ca-Nostra confirma, en certa manera, aquesta hipòtesi.

En definitiva, doncs, una publicació important dins la història de la premsa a Mallorca i, dins aquesta, de la premsa nacionalista. Una font necessària per a l'estudi de la Història d'Inca els anys crítics de la Gran Guerra a Europa, però amb clares repercussions a Inca i Mallorca, amb informació de caràcter econòmic, demogràfic, cultural, social, etc.

FITXA TÈCNICA

TÍTOL: La Veu d'Inca

SUBTÍTOL: Setmanari popular

LLOC: Inca

LENGUA EMPRADA: 85 % en català, 15 % castellà aprox.

PRIMER NÚMERO: 1, 2.I.1915

DARRER NÚMERO: 171, 13.IV.1918

PERIODICITAT: Setmanal, els dissabtes

ADMINISTRACIÓ: Carrer Murta, 5. Inca

LLOC ON S'IMPRIMEIX: Tip. Miquel Duran. Inca

PÀGINES:

Número: 4

Dimensions: 37,5 x 26,5 cm.

COLUMNES:

Número: 3

Dimensions: 32,5 x 8 cm.

SECCIONS: /Editotrial/ no sempre, /Poesia/, «Garbes i gavelles», «Ajuntament», «Aigo-forts», «Refrans, ditxos, adagis o proverbis», «Noves de Mallorca», «Ecos de Ca-Nostra», «Cronicó d'Inca», «Noves d'Inca», «Mercat d'Inca», «Moviment de població», «Nostros amics difunts», «Funcions religioses», «Vàries».

FUNDADORS: Miquel Duran i Saurina

PROPIETAT: Idem

PREU DE LA PUBLICACIÓ:

Venda del número: -

Subscripcions: 1 pesseta trimestral

TIRATGE: 400 aproximadament

DIRECTOR: Miquel Duran i Saurina

COL-LABORADORS HABITUALS: Josep Aguiló (Pvre.), Sebastià Amengual, Andreu Caimari i Noguera, Josep Carner, Miquel Costa i Llobera, Joan Estelrich, Miquel Ferrà, Sebastià Guasp Cerdà, Joan Guirand (Pvre.), F. Marte, Marcel·lina Moragues, Jaume Raventós, Llorenç Riber (Pvre.), Maria-Antònia Salvà, Santiago Vilella Crespo de Quirós, Xènius (d'Ors).

TENDÈNCIA POLÍTICA, SOCIAL, ECONÒMICA I CULTURAL: Publicació catòlica, regionalista, defensora dels interessos inquers i de la cultura i la llengua catalana.

ZONES DE DIFUSIÓ: Inca

LECTORS: Composició: capellans, petita burgesia, propietaris i membres de l'Església

LOCALITZACIÓ DE FONTS:

Biblioteca Pública de Mallorca

Biblioteca March:

Números 5, 18, 40, 44, 132, 135 (1915-1917).

Societat Arqueològica Lul·liana:

Falta el darrer número.

OBSERVACIONS: La qualitat de paper empitjora a partir del número 69 (22.IV.1916), Millora des del número 87 (26.VIII.1916) i torna empitjorar a partir del 103 (16.XII.1916).

Hi ha dos números amb el 135: un del 28.VII.1917 Amb una portada especial dedicada als sants Abdon i Senén; l'altre 135 es de data 4.VIII.1917.

El número 144 de 6.X.1917 és de 2 pàgines.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1. Portada del número 1 (2.I.1915).

2. Darrera pàgina del número 40 (2.X.1915).

3. Joan Estelrich: «Paràphrasis. Un diari nou», ps. 1-2 , número 3 (16.I.1915)

4. Joan Estelrich: «Fruits del xovinisme», p. 2, Numero 21 (22.V.1915).

5. Miquel Duran: «Diada de la llengua. Impressió», p. 2, Numero 54 (8.I.1916).

6. Fra Anselm: «Extract de la conferència del P.A. Serra feta en la diada de la Premsa Catòlica», p. 1, número 132 (7.VII.1917).

La Veu d'Inca

DIRECCIO I ADMINISTRACIO
Murta, 5.—INCA.

Any I

SETMANARI POPULAR
INCA 2 JANER 1915

Núm. 1

PAGAMENT A LA BASTRETA
Un trimestre Una pesseta

Escomesa

Amables lectors: No vos venga de nou, si an el començament del 1915 se'n entra dins ca-vostra un setmanari que té el projecte de representar els sentiments, desigs, ideals, judici i parer de la ciutat d'Inca, i vol fer arribar per tot les noves de la seva activitat i de la seva vida sana i esponerosa.

Avui en dia totes les causes de transcendència se defensen per medi dels periòdics; i aquests ja se publiquen no tan sols a ses capitals de Província, sino a tots els pobles que tenen alguna significació i disposen de medis per porer-los publicar.

I és que com que nasquen de la mateixa necessitat del temps actual; perquè a la gent li agrada llegir escrit an el periòdic tot lo que li interessa: no solament lo que ignora i de que li convé tenirne notícia sino també lo que s'ha contat a dins tertulie si reunions i tot-hom esta cansat de saber-ho.

Molts de pobles de Mallorca tenen el seu periòdic: Manacor, Felanitx, Lluchmajor, Sóller, Pollensa, Sa Pobla, Andraitx, i no recordam si qualcun altre més.

No discutim are ses tendències; pero és lo cert que dits periòdics existeixen i circulen, apoiats i sostenguts principalment per la gent del propi poble, tant la que hi viu, com la que resideix a fora.

A Inca ja fa estona que n'hi ha de periòdics. *Es Ca d'Inca*, en diferents temporades; *La Bona Causa*, *El Hogar*, *El Heraldo de Inca*, han omplida un després de s'altre la necessitat del periòdic inquer; i més que tots *Ca-Nostra* que és arribat fins al final de 1914, després de vuit anys d'existència, i de campanyes ben glorioses.

Creim empero que a l'hora d'ara Inca necessita un periòdic de molta empremta, que s'afiqui dins totes les cases dels inquers, i s'espargisca arreu per tots els pobles del partit, i fassa arribar enfora la veu i l'influència de la nostra ciutat.

La nostra industria creix de cada dia més i més; el nostro comers és de cada dia més important; la nostra agricultura se perfecciona seguit; seguit; la ciutat reclama millores, el poble sent necessitat de entrar dins un mol'los un poc nous, d'una vida, que reunint totes les ventatges de la vida antiga, i conservant la saba salvadora i cristiana que mos donà un passat gloriós, sia a propòsit per participar també de les ventatges de la vida moderna, i prepara: pels nostres fills i pels nostres nets un pervenir digne del nostro bon nom i de la nostra historia.

I perquè no hi ha d'esser a Inca un periòdic que parli en nom de tot lo nostro, que defensi totes les aspiracions nobles, i doni forma i calor als projectes profitosos, i ampari las quexes racionables, i manifesti les necessitats dignes d'esser ateses; i vetlant pels interessos dels grans i dels petits, i sostenguent els drets tant dels forts com dels dèbils, ja que tots som fills d'una mateixa ciutat, sapiga representar-la en tots els rams i en tots els ordes?

Per altre part, Inca no és solament una sala de màquines, o una granja de conreu o una societat comercial; és un poble que té cos amb vida i necessitats materials, pero també té cor i ànima amb vida i necessitats morals i espirituals. Per lo mateix, tot lo que es relaciona amb la puresa de les nostres costums i amb la perfecció de la nostra cultura; tot lo que completa l'educació popular, tot lo que atany a les belles arts, tot lo que se refereix a les ciències i a l'instrucció en general, tot lo que pertoca a la religió de la nostra ciutat; coses totes interessantíssimes, que no pot passar per alt un periòdic qu'haja d'esser de bon de veres *La Veu d'Inca*.

I per tot això se funda i comença el nou setmanari: per impulsar i encaminar la vida material i la vida moral de la nostra sempre volguda ciutat pels camins d'un progrés ben entes i raonable.

I com aquesta vida influeix poderosament demunt els pobles del contorn, també ells han de treurer gran profit de sa lectura de *La Veu d'Inca*.

No mos feim ilusions respecte dels nostros mèrits.

Estam disposats a fer de la nostra part tots els sacrificis que puguem per du envant aqueixa obra; pero sabem que la tasca és feixuga i que per sostenir-la necessitam el concurs de tots. D'uns el concurs de l'intel·ligència i de la ploma; d'altres el concurs del medis materials i econòmics; de tots el concurs de la propaganda i del interés en sostenir un periòdic a l'altura que Inca se mereix.

Ja que la nostra empresa és desinteressada, i que'l profit ha d'esser general, confiam que aqueix concurs no mos faltarà, i noltros procurarem correspondrer-hi tan bé com sabrem.

LA REDACCIÓ.

LITERARIES

ELS REIS

Mirau, padrina. quin sabrós recepte,
—diuen els nins, saccant la senaleta,—
pels bons cavalls dels Reis, civada i faves...
oh! quin falder duran de coses bonest!...
Ja son partits, padrina, de ca-seua?
—Ah! ja s'avà! En mig de dues fosques
solen partir del seus palaus de marbre,
sa cosa més garrida que hegue vista!
Ah! bon xeripa! les veuria En Tòtot
que arriba enrevanat del foc i suara...
dú una cadira vora el fog, i conta...
i, nins, fora punyir la fogatera!...

—Els reis?... Allò, allò val ulls per veure!...
Mirau: El sol pensit de fret moria...
quant veig que d'un revolt de carretera,
des d'un escabotell de pins i mates...
surten un nigu de pots i al punt bellumes...
—Oh! els Reis! jo dic... i el bell estol s'acosta
i al punt destrii—fillets de Deu!—les cares
dels Reis. Eren garrits i ben plentosos,
un d'una barba blanca tal de cinya,
i un bras damunt els més gegants sortien...
—per arribar a totes les finestres,—
amb un mantell de purpra que aguantaven
un enfilai de pages talment àngels.
Quina corona d'or més preciosa!
val més que tota aquesta casa nostra...
i entre les nans portaven riques arques,
plenes d'encens i mirra i d'or a rompre.
—Callau, i vos diré que signifiquen
primé's presents dels Reis,—diu la padrina.

En aquell temps—i el foc ationava...
i per les cares veien la cairada

4

La Veu d'Inca

de la mateixa mà. Per més seguretat los mostraren a pèrits en coteig de lletres i donaren el mateix dictàmen.

¿Ildó que vos pensàveu? Els mateixos que havien escrites bestialitats contra'l Sr. Económ i Superior dels Franciscans i ses monges. Ilaoncos n'escriven contra'l Metzge, per després donar sa culpa als catòlics; segurament per desfigurar el cas i no ser tot-sols els dolens, quant se motreja que'ls seus noms son estat donats al Jutge.

¡¡Trames que no surten bè!!!.....

MERCAT D'INCA

Preus que retgiren a nostro mercat

Bessó	a	105'00	el quintá
Blat	a	19'50	la cortcra.
Xexa	a	20'50	id.
Sivada	a	09'00	id.
L. lorastera	a	09'00	id.
Ordi	a	10'00	id.
id. loraster	a	09'50	id.
Faves pera cuinar	u	27'00	id.
id. ordinarias	a	19'00	id.
id. per bestia	a	18'50	id.
Blat de les Indies	a	16'00	id.
Fasols	a	30'00	id.
Monjtes de confit	a	50'00	id.
id. Blanques	a	45'00	id.
Sitrons	a	30'00	id.
Garroves	a	06'00	

MOVIMENT DE POBLACIÓ

NAXAMENTS

Dia 3.—Bartomeu Figuerola Martorell fill de Joan i de Jaun'Aina.
—Margalida Genestra Ferrer filla de Antoni y Catalina.
Dia 12.—Francisc Martorell Pujadas fill de Miquel y de Margalida.
Dia 13.—Josep Aquiló Bonnin, fill de Jaume i de Margalida.
—Miquel Figuerola Martorell fill de Martí i de Jaun'Aina.
Dia 14.—Paula Payeras Ramis fill de Bartomeu i de Francisca.
Dia 16.—Pere Fiol Cual, fill de Pere Jaun de Antonia.
Dia 21.—Esteve Calderón García, fill de Pere i de Margalida.
Dia 22.—Manuela Aguilar Alvarez, filla de Manuel i de Manuela.
—Juan Coll Bennasar, fill de Sebastá i de Sebastiana.
Dia 23.—Margalina Planas Ferragut, filla de Rafael i de Maria
Dia 24.—Maria Mateu i Llobara, filla de Per' Andreu i de Francin'Aina.

Dia 25.—Jaume Bibiloni i Mateu, fill de Josep Ignaci i de Francisca.

Dia 29.—Miquel Ramis Llinàs, fill de Llorens i de Margalida.

DEFUNCIONS

Dia 6.—Maria Estrella Moragues, casada, 32 anys, morta a conseqüencias de Infecció prolongada.

Dia 14.—Andreu Exposit, casat, de 52 anys, mort a conseqüencias de Hemorragia.

Dia 14.—Gabriel Bonnin Cortés, casat, de 76 anys, mort a conseqüencias de Nefritis.

Dia 16.—Antoni Pujades Maura, casat, de 65 anys, mort de conseqüencias de Uremia.

Dia 22.—Miquel Ferrer Llabrés, casat, de 80 anys, mort a conseqüencias de Asistolia.

Dia 23.—Paula Palliser Mut casada, de 33 anys, morta a conseqüencias d'afecció cardíaca.

Dia 27.—Jaume Lionpari Corró, fadri, de 24 anys, mort a conseqüencias de Tífus pulmonar.

Dia 28.—Francisca Oliver Bestart viuda, de 75 anys, morta a conseqüencias de Cardiopatia.

Dia 33.—Pera J. Coll Reixac, casat, de 73 anys, mort a conseqüencias de Asistolia.

LIBRERÍA Carré de la Muria número 2.—Inca.

Diversos Obres Rebadas

Gramática Hispano Latina Teórico-Práctica, para el estudio simultáneo de las Lenguas latina y castellana comparadas escrita por arreglo al programa oficial para que sirva de texto en los establecimientos del reino, por D. Raimundo de Miguel, Catedrático de Retórica y Poética, en el Instituto de San Isidoro de Madrid.

Trigésimasegunda edición.— Madrid Sáenz de Jubera, Harmano, Editores, C. de Compomanes, n.º 10.—1914.

Enciclopedia Jurídica Española, que publica la casa Seix.—Apéndice de 1914.

Obres Completes de Mossen Jacinto Verdaguer—Edició Popular—Volum XIX—

Ayres de Monseny—50 céntims

Lectura Popular—Biblioteca d'autors catalans. El darrer quadern, 125, está dedicat a les poesies del malaguanyat Casas Amigó.

Enciclopedia Universal Ilustrada Europeo-Americana que publica la casa Espasa tom XXIX.

Desitjant l'Empresa donar cabuda en les planes de la *Enciclopedia* a tot lo que se refereasca a la present conflagració europea ha cregut oportú seguir a la lletra L, botan del tom XX al XXIX.

Máquinas de escribir FOX modelo 24, de escritura visible.

La más fuerte y la que reúne mas ventajas de todas las máquinas de escribir.

A quien nos pruebe lo contrario le regalaremos una.

¡¡Última creación Norte Americano!!

Representante con depósito:

Vda. de JOSE F. CASTELLA

Plaza del Mercado, 17.—INCA

VENTA

Se venden; la casa número 4 de la calle de la Rosa en esta ciudad; y una porción de tierra sita en este término y pasaje camino antiguo de Llubí llamada "Son Ramis," de «Can Morey», propia de Guillermo Pujadas Ramis (a) Fideu, mide 7 cuarterones 40 destres, plantada en parte de viña y el resto dedicada a cultivo y arbolado.

Para informes, a su apoderado Juan Pieras Ramis en esta ciudad, General Luque 77.

Tip. Duran.—Inca.

PLANCHADO ALEMÁN

Se lavan y planchan **Cuellos, Puños y Camisas**. Preferimos se entreguen la prendas sucias o sea sin lavar.

Precios | Cuellos todas las formas a 10 céntimos uno.
Puños id, id. a 10 céntimos par.
Camisas de 20 a 40 céntimos según forma.

Sucursal en Inca —Sastrería y Camsería de **FLORENCIO PRAT**—Mayor 6, 8, 10— P. del Sol, 1 y 2,

PARAPHRASIS. UN DIARI NOU. Per Joan Estelrich
la Veu d'Inca, 16 de gener de 1915. Ps. 1-2

Avui de matí quant me som aixecat i enllestit, i anava a començar ses meues feines, ha vingut s'atlotet i tot xalest, amb un paper en sa ma, m'ha dit: un diari nou.

Un diari nou, he pensat jo: un de tants paperetxos que surten un día amb cara groguenca i malaltissa, donen una partida de tropissos, i moren es cap de poc temps de se mateixa malaltia amb la qual varen venir al mon; un te tants periòdics que són rebuts per al públic amb una mirada escèptica, compacívola i moltes de vegades despectiva.

Així vaig rebre jo a priori aqueix setmanari; de sa mateixa manera que reb la majoritat de sa gent tota publicació nova.

S'atlotet va posar es full de paper demunt sa taula, a la vora d'un munt de companys seus. M'el vaig mirar de coua d'ull... Semblava un ninet qu'es vía mesclar amb ses persones majors. El seu títol me va interessar... La Veu d'Inca... Vet aquí un setmanari que parlaria en non de tot un poble, de tota una ciutat treballadora, plena d'activitat, d'energía potencial. Ella alça teatres, ella construeix una plassa de toros, ella s'embelleix; bé, pot, idó, alçar el seu prestigi, construir el seu representant dins la premsa mallorquina, embellir la seva ánima amb lectura propia, original i sana...

Després vaig llegir s'escomesa i la vaig trobar ben feta, raonada i explicativa... I em vaig empessolar tot es diari, de cap a peus, fins a sa nota de sa redacció.

Que Déu vos doni força, voltros qu'escriviu a la veu d'Inca, força per a lluitar amb ses passions personals i amb s'estultícia vulgar, força de voluntat, d'amor, de sacrifici!

La ciutat d'Inca -i això heu sabeu voltros millor que jo- en té prou necessitat de soldats de ploma, de lluitadors de diari. És precís fomentar s'amor a l'estudi, a la lectura, a les costums bones... Els toros i ses comèdies no són certament els millors representants de sa cultura i es progrés.

FRUITS DEL XOVINISME. Per Joan Estelrich
la Veu d'Inca, 22 de Maig de 1915. P. 2.

Un paisà nostro, un mallorquí il·lustre per la seva ciència, la seva saviesa i el seu esperit treballador que no té aturai quant d'emprendre una feina se tracta, Mn. Antoni Mª Alcover, amb una paraula, ha sigut insultat injustament per un amic seu, atacat, per lo vist, d'una fol·lía desconexadora, de respectes, que devant res d'atura i que fá víctimes de la seva fúria a les persones més honrades i més dignes de consideració. Des del novembre passat ensà, en Juli Delpont de Perpinyà no ha cessat d'escriure dalt Le Rousillon i La Revue Catalane en quantre de Mn. Alcover i, amb ocasions, d'Eugeni d'Ors de Barcelona. D'aquesta campanya inícuca i lògicament inmotivada del escriptor rossellonès, ja tengerem la pena i l'honor d'ocu-

parmos en diferents vegades, dalt la tradició de Felanitx i de fer-ne referències en les columnes del Sóller dins el penúltim escrit que hi hem publicat.

Aquests articles malaventurats d'en Delpont són ben prou coneguts entre les gens de lletres mallorquines. El seu autor ja s'en ha cuidat d'escampar-los per tot, d'enviar-los, an els reconcs més obscurs i a les encontrades més llunyanes.

Ha tirat per tot arreu aquesta mala llavor (que, gràcies a deu, no ha trobat gaire terra a on se pogués reproduir) i, per si això encara no fos prou, dalt el Santuari /setmanari de Felanitx que nosaltres tenim amb moltíssim d'apreci i en el qual hi colaboren estimats i corals amics nostros) ha aparegut un article de fondo, firmat per dues inicials indicadores d'un nom que també hem esmentat en prenda la defensa del director de Le Roussillon. Be es veu que el col·laborador del Santuari no està ben assadollat del assumpte que, ben veritat, discuteix tant sols al vol i com de passada. Manca de raonaments fonamentats en textos autèntics, manca d'imparcialitat, i manca sobre tot, de sentit conciliador i discret. L'escriptor de les inicials ha volgut fer públiques ses simpaties vers la França i s'ha aprofitat d'una conversa tenguada amb en Delpont a Barcelona i de la campanya d'aquest rossellones quantre Mn. Alcover. El fet de manifestar-se en favor de França mos sembla molt bé; lo que no mos hi sembla, lo de que ens dolem, és de qu'hagi fet sortir a rol-lo a dit Mossen per donar un poc de gust an els xovinistes francesos entre els quals no dubtam amb incloure-hi com un dels caps-pares an en Juli Delpont. Hermós i lloable és -com diguerem no sé on- l'actual renaixement del patriotisme a França, empero tots els extrems extremats són improductius i un poc ridículs an els ulls dels contraris i dels neutrals. Mos ho digui, sinó, el mateix Delpont qu'en lloc d'anar-se'n a les trinxeres com tenia promès (sense qu'això vulgui dir que noltros desijam que hi vagi) s'entretén are en donar conferències que promouen l'hilaritat del auditori i en escriure cartes i articles rublerts d'insults i de procacitats les més destrempades.

Tot això mos ha induït a moure la nostra ploma en defensa del mallorquí il·lustre i sabi filòleg. Servesquin aquestes dues retxes de pròleg an els tres o quatre articles que tenim l'intenció de publicar i per quina tasca sollicitam l'atenció del públic i la benevolensa del director de la Veu d'Inca, sempre dispost a donar un lloc on se puguin rebatre afirmacions mancades de veritat i sentit comú.

DIADA DE LA LLENGUA. IMPRESSIÓ. Per M. Duran.

La Veu d'Inca, 8 de gener de 1916. P. 2.

Amb solemnidad extraordinari hem celebrada la diada de la llengua catalana organizada per la Redacció de la Veu d'Inca. La realitat de la festa ha superat a les més afalagadores esperances. No ho creuràn els amics de fora, que antany ençen-níem fogarons an als cims de les nostres montanyes per emblemà el regionalisme mallorquí. No creuràn que aquí les llevoretetes hagin grellat i que'el foc sagrat de la patria escaufi cors de jovenívola brivada. No creuràn amb los entusiasmes i aplau-

diments d'un públic que se identificava amb les filigranes llenguístiques d'uns oradors, joves sí, però que desentranaven tot el nirvi de materies bellament tractades per ells, i que per la seva tessi són mirades amb certa prevenció. No creuràn que nostros joves, al recitar poesíes dels grans mestres, fessin vibrar tot l'entusiasme de cosa fundament sentida, arribant a formar-se una admòrfera de tibior catalanesca com mai s'havia sentida a Mallorca.

Efectivament. Allò no pareixia un acte celebrat a Mallorca i menys a Inca. Dins la meteixa Barcelona no hauría estat nota discordant nostra patriòtica festa. No recordam cosa igual ni an els Jocs Florals mallorquins hem vists honraments tant encobeïdors i entusiastes per la parla i literatura catalanes. No, no hi hauría fet mal paper Mossèn Aguiló amb lo seu discurs sobre la raó de esser del regionalisme de Catalunya, social, literari, científic i artístic, que tendeix al millor perfeccionament de les coses que l'integren. No, no haurien estat una eloqüencia xorca, dins la gran urb, els parlaments d'en Caimari i d'en Estelrich que, amb l'amor d'una cosa ben-volguda, es desafiaven a veure qui diría més filigranes i cantaríja més glories de la llengua catalana, desfent tots els arguments i obgeccions que's solen fer contra ella, i fent resaltar la necessitat de que sia ensenyada a les escoles.

Mirau que'm digué una persona de regonaguda cultura: jo crec que voltros, regionalistes, estau xiflats per vostra idea. Mes ès cert que aquests joves caven fondo i que mos han dites unes coses tant noves i belles que un no's pot sustreure a la seva llògica poderosa.

¡Ai, idò!... Així parlen els qui miraven la festa amb certa prevenció.

Tots els nombres tengueren el geient plàcit de la mare terra. El cant no desdigué de l'oratoria, i les cançons catalanes, com esbarts de coloms de nostres montanyes volaren airosament per l'ampla sala, donant gran esplendor i solemnidad a la festa de la llengua, gracies a l'Escolanía Seràfica i altres elements que hi presentaren son concurs.

Fonc una nota molt simpàtica la presidencia, que per delegació del Sr. Bal·le, ostentava el distingit misser i secretari de l'ajuntament d. Josep Siquier, persona que simpatisa amb nostros ideals i actuacions.

Noltros en quedàrem satisfets de la diada de la Llengua Catalana a Inca. Somiam un regionalisme catòlic i tot lo que mos rodetjava feia cara d'esser-ho. Un jove sacerdot que'n parla encoretjadament; uns joves d'estudi i uns religiosos que hi prestaven son concurs; un públic que conserva les tradicions i les usances de l'avior, de canostrà, dins una casa social catòlica: tot aixó alegrava nostro esperit i lo trasportava amb les emocions més pures, tantes voltes amargat per les corrents, vengudes de fora casa, que volen empeltar a nostro poble el virus d'un exostisme mal-sà que fan els homes febles i d'una impersonalitat que fa plorera.

La nostra festa pot considerar-se com el primer acte públic fet a Mallorca adressat a homenatjar la llengua catalana, i d'aixo n'estam orgullosos, això ens dóna coratge per cultivar cada día més la llengua materna i publicar nostro perio-

diquet, que amb un nom o altra, ja mereix per la seva edat, anar vestit de llarg, per entrar a una joventut plena d'energies i de nobles afanys.

Tot sia per bé de la llengua catalana i de la Mare Patria.

EXTRACT DE LA CONFERÈNCIA DEL P. A. SERRA FETA EN LA DIADA DE LA PREMSA CATÒLICA. Per Fra Anselm.

La Veu d'Inca, 7 de juliol de 1917. P. 1.

Essent impossible reproduir la conferència que donà el P. Serra, en nostre Círcol Catòlic, sobre l'importància de la premsa, mos limitam a donar una idea general d'ella.

Començà diguent avui la premsa catòlica té dos inimics capitals, ès a dir, la premsa lliberal i els meteixos catòlics, i que tot lo demás no són més que derivacions d'aquets. Si mos concretam a lo que passa dins Mallorca, a on gràcies a deu no són molts els periòdics dolents, vèim que'l periòdic despreciat, moltes vegades, ès el catòlic, per lo que se veu obligat a viure de llimosna i qui viu de llimosna no pot bufà amunt, ni pot defensar els seus drets així com pertoca, ni donar a conèixer els seus ideals, perque si parlava fort aniria contra els seus interessos. I això catòlics, seria falta de llògica. I si ès ver que moltes voltes ès deficient, això ès la conseqüència de la conducta observada pels catòlics envers d'ella.

Que la premsa impia ès inimiga capital de la bona ès evident, lo que no ès evident ès que no'm fassem una doble potència, que puga retorsa els seus errors; puis ès convenient sabrer, continua diguent, que ès tanta la influència del paper dins la societat moderna, que no surt a llum cap institució, cap centre, que pretengui fer prossèlits que no doni a llum ensems a un setmanari i a vegades un periòdic.

L'homo. Per retgla general pensa en la manera que escriu el periòdic que té. Una persona que sia rematadament alfonsina i es posa a llegir un periòdic jaumí, encara que'ls primers dies s'en riga dels seus escrits acabarà poc a poc a esser jaumista i això sutceirà dins tots els ordes de idèes i de tendències, confirmant-se així, per la experiència de tots els dies, que les revolucions i conflictes que hem vist en nostres dies, no són més que efectes d'una premsa girigida per sers indignes de trepitjar la terra pàtria, de idees antimonàrquiques, revolucionaris i antiespanyols; obrant segons les seves passions brutals, de tal manera, que si per dur a terme els seus intents lo fa nosa el pare, el patró, el govern, els reis, el prelat i fins la mateixa Església de Deu, a tots perseguiràn de mort, inventant mil calúmnies per infiltrar dins els cors dels seus despreciats lectors, la degradació, l'odi i el seuvagisme, trastornant el seu sentiment i convertint-los en teia incendiària i en punya d'assessí.

De on vé digué, el Pare Serra, que viven moltitud d'homos sense fe, ni idea de deu, ni de sos devers envers d'ell i de sos germans; ès a dir, sers inútils a la societat; i aqueis sers al veure un sacerdot fugen d'ell, el qual es veu privat d'exercir el

seu ministeri, que seria ensenyar-los aquests devers, i no té altra media per comunicar-se que'l periòdic, que'ls primer dia veurà esquexat, mes a poc poc se farà de família i lograrà la vistòria que an el sacerdot no li fonc possible alcansar amb sa paraula. Finalment, tal ès l'importància de la premsa, que'ls graus del catolicisme i cultura de un poble se poràn sabre averiguant solsament quins periòdics son lletgits en més gust.

No sols la premsa ès patrocinadora i molt important en lo espiritual, sinó també per lo material. Avui meteix sabem que hi ha uns grans acaparadors de blat que'l paguen a bon preu per dur-lo-se'n a l'extranger, i això heu saben els periòdics locals, però per causa que bona part tenen una vida precària, es veuen obligats a callar, lo que'l seu honor no pot callar, consentint que mos duguen enganyats i que mos exposem que de qui a dos mesos mos moriguem de fam, i tot per por de no perdre uns quants abonats, per quant tendrien que donar llenya al president tal o qual.

Per això vos suplic que me doneu avui, continuà diguent l'orador, tres coses: doblers, oració i joves abrinats propagandistes per la premsa catòlica. Doblers perque nostros periòdics surtin de la vida precària i puguin dir la veritat, encara que sia al meteix governador. Vos demàn oració perque això es una empresa de Deu i sensa el seu ajudori res es pot alcansar; i joves propagandistes perque dins tots els pobles hi hage apòstols que treballin per millorar nostra premsa i ensatgin tots els medis per aumentar-li el número d'abonats; i si això conseguim tendríem casi el món salvat.

Acabà dient que aprofitava l'ocasió per convidar a tothom a que s'abonàs als periòdics catòlics, si ès que ja no hi estassin; i de fer-ho així tendrem cumplida una bona part de lo que nos manda nostre Prelat i amb ell tots els bisbes espanyols i el meteix Papa. Convé sabre que la causa de la mort de l'esplendor d'Espanya ès estada per falta de moralitat i la mort de la moralitat l'ha causada la premsa dolenta. Aidem idò, tots a la bona Premsa i ella resucitarà de bell-nou l'unidat catòlica de D. Ferrà i de Dª Elisabet, i per tant, protegint la premsa catòlica obrerem la prosperitat de l'Espanya.